

SL

SL

SL

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 4.5.2010
COM(2010)203 konč.

**POROČILO KOMISIJE
EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU,
EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU
IN ODBORU REGIJ**

**O IZVAJANJU VSEEVROPSKIH ENERGETSKIH OMREŽIJ V OBDOBJU
2007–2009**

**Na podlagi člena 17 Uredbe (ES) 680/2007
ter člena 9(2) in člena 15 Sklepa 1364/2006/EC**

SEC(2010)505 final

**POROČILO KOMISIJE
EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU,
EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU
IN ODBORU REGIJ**

**O IZVAJANJU VSEEVROPSKIH ENERGETSKIH OMREŽIJ V OBDOBJU
2007–2009**

**Na podlagi člena 17 Uredbe (ES) 680/2007
ter člena 9(2) in člena 15 Sklepa 1364/2006/EC**

1. OKVIR POLITIKE

Prihodnja gospodarska rast in stabilnost Evrope sta odvisni od pravočasnih in ustreznih naložb v energetska infrastrukturo. Leta 1996, ko je del Evropske unije vzpostavljala enotni trg, so bila razvita vseevropska energetska omrežja (TEN-E). Njihov namen je bil zagotoviti bolj politične spodbude pri naložbah energetske infrastrukture. Poudarek je bil na fazi izvedljivosti plinovodnih in elektroenergetskih omrežnih projektov, ki prispevajo k delovanju enotnega trga, zlasti čezmejnih pobud. Evropska unija takrat ni imela pooblastila energetske politike ali notranjega energetskega trga. Nacionalna državna podjetja so upravljala naložbene omrežne projekte, pri čemer je bil prevladujoči cilj zanesljivost oskrbe.

Poznejše spremembe programa TEN-E so vključevale trajnost in merila za zanesljivost oskrbe. Vedno se je domnevalo, da poseganje EU v faze izvajanja teh projektov ni potrebna, saj naj bi projekte spodbujali poslovni interesi. Posledično je proračun TEN-E ostal zelo nizek – približno 22 milijonov EUR v obdobju tega poročila.

To poročilo povzema napredek, ki ga je program TEN-E dosegel v letih 2007–2009 s pomočjo evropski energetiki pri pripravi in izvajanju strateških omrežnih projektov. Obdobje, ki ga to poročilo zajema, spada pod smernice TEN-E¹, sprejete septembra 2006, ki so nadomestile tiste iz leta 1996² in 2003³. Nove smernice so pregledale cilje politike in uvedle nove koncepte ter orodja, kot na primer drugačne ravni prednosti in evropske koordinatorje, da se zagotovi bolj ciljno usmerjen pristop k izvajanju projekta in boljša koordinacija med državami članicami, ki so na nadnacionalnih koridorjih. Poročilo želi tudi oceniti, kje je imel program TEN-E pozitiven učinek, prav tako pa analizirati njegove slabosti.

Podrobne informacije o projektih v evropskem interesu in prednostnih projektov najdete v prilogi⁴. V prilogo je vključen kratek opis projektov, opis napredka njihovega izvajanja in predstavitev virov financiranja v obdobju 2007–2009. Vključena je tudi podrobna ocena težav pri izvajanju projektov.

¹ Odločba št. 1364/2006/ES.

² Odločba št. 96/391/ES.

³ Odločba št. 1229/2003/ES.

⁴ SEC(2010)xxx.

Okvir energetske politike v Evropski uniji se je v obdobju tega poročila temeljno spremenil. Sprejeti so bili ambiciozni cilji na področju podnebja in energije (cilji 20-20-20) ter tretji sveženj o notranjem energetskem trgu. Ti cilji so v središču nove strategije EU 2020⁵, ki jo je Komisija sprožila marca 2010. Evropska unija je bila v tem obdobju tudi podvržena največji gospodarski krizi v svoji zgodovini. Poleg tega se je energetska geopolitika spremenila s pojavitvijo Kitajske in drugih držav kot velikih uvoznikov energije.

To poročilo poudarja pomembnost energetske infrastrukture za splošne cilje energetske politike Evropske unije in izpolnitev ciljev 20-20-20. Nudi vhodne podatke za pripravo predloga novega instrumenta EU za varnost preskrbe z energijo in energetske infrastrukture, kot je zahteval Evropski svet marca 2009⁶ in kot se pričakuje po sporočilu o drugem strateškem pregledu energetske politike (2008)⁷ ter zeleni knjigi o energetskih omrežjih (2008)⁸.

2. NAPREDEK PRI IZVAJANJU PROJEKTA TEN-E

Politika TEN-E je bila razvita in oblikovana v devetdesetih letih dvajsetega stoletja z zaporednimi smernicami TEN-E in ustrezno Finančno uredbo. Trenutni cilji politike TEN-E so (1) podpora pri izdelavi notranjega energetskega trga EU, (2) zmanjševanje osamitve regij z omejenimi možnostmi ter otoških regij, (3) zagotavljanje in raznolikost oskrbe EU z energijo tudi s sodelovanjem s tretjimi državami, (4) prispevanje k trajnostnemu razvoju in zaščiti okolja. Trenutni okvir politike TEN-E vključuje prenosna omrežja električne energije, plina in olefina.

Smernice za vseevropska energetska omrežja, uvedene leta 2006, vsebujejo seznam projektov, ki so upravičeni do sofinanciranja Skupnosti glede na zgoraj navedene cilje in prednosti. Skupno obstaja približno 550 projektov TEN-E, ki so razdeljeni v tri kategorije glede na zaznano pomembnost za zagotavljanje več koristi EU.

Projekti evropskega interesa so čezmejni ali pa imajo znatni vpliv na čezmejne zmogljivosti. Imajo prednost za financiranje iz proračuna Skupnosti za TEN-E.

Od 32 projektov v evropskem interesu za elektroenergetsko in 10 za plinsko infrastrukturo jih je končanih 9, od tega pet v sektorju električne energije in štirje v plinskem sektorju. Poleg tega je od leta 2007 v gradnji 12 projektov, devet v sektorju električne energije in trije v plinskem sektorju. Le malo projektov v evropskem interesu je doživelo večje zamude, kot na primer Yamal (faza študija se še ni začela) ali Baltski povezovalni plinovod (gradnja ustavljena, čeprav so bila izdana vsa potrebna dovoljenja). En projekt je bil opuščen (daljnovod Stupava (SK) – Dunaj jugovzhod (AT)).

Prednostni projekti imajo znatni vpliv na delovanje notranjega trga, uporabo obnovljivih energetskih virov in/ali zanesljivost oskrbe. Projekti so izbrani iz projektov skupnega interesa in so na drugem mestu za finančno pomoč Skupnosti.

⁵ EU 2020 – Evropska strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast, 3. marec 2010.

⁶ Evropski svet v Bruslju, 19.–20. marec 2009, Sklepi predsedstva 7880/1/09.

⁷ COM(2008)781.

⁸ COM(2008)782.

Število električnih in plinskih prednostnih projektov je približno 140 oz. 100. V letih 2007–2009 jih je bilo končanih 21, 9 v sektorju električne energije in 12 v plinskem sektorju. Poleg tega je do danes 46 projektov v gradnji – 33 v sektorju električne energije in 13 v plinskem sektorju.

Projekti skupnega interesa so skladni s cilji in prednostmi, ki so določene v smernicah, in kažejo potencialno ekonomsko upravičenost, ugotovljeno v analizi stroškov in koristi v smislu okolja, zanesljivosti oskrbe ter geografske kohezije. V smernicah je navedenih 164 elektroenergetskih in 122 plinskih projektov skupnega interesa.

V obdobju tega poročila je bilo več projektov teh treh kategorij ponovno opredeljenih v skladu s spremembami v povpraševanju na trgu ali težavami, ki so nastopile med njihovim izvajanjem. To pomeni, da je potrebna bolj fleksibilna opredelitev projektov TEN-E za boljše izpolnjevanje potreb razvoja omrežja.

Program TEN-E je bil zelo učinkovit pri tistih projektih, ki so bili izbrani za prednostno financiranje, in sicer projektih v evropskem interesu ter projektih, ki so deležni znatne politične podpore in gospodarskega potenciala. Obstaja potreba po zoženju osredotočenosti TEN-E pri omejenem številu strateških projektov, ki predstavljajo evropske prednosti. Obenem mora biti opredelitev projektov za boljši odziv na tržni razvoj fleksibilna.

3. FINANCIRANJE INFRASTRUKTURE TEN-E

V Evropski uniji energetska infrastrukturo v glavnem financirajo upravljavci prenosnega omrežja (UPO) s pristojbinami („načelo uporabnik plača“). Lastna sredstva upravljavcev prenosnega omrežja znašajo približno 20–100 % celotne potrebne naložbe glede na velikost celotne naložbe. Preostanek običajno pokrijejo posojila mednarodnih finančnih institucij ali poslovnih bank. Tudi partnerstva s podjetji, ki delujejo v plinskem in energetske sektorju, razen z upravljavci prenosnega omrežja, omogočajo dodatna sredstva. Države članice v večini primerov neposredno ne sodelujejo pri financiranju projektov TEN-E, saj jih običajno izvajajo in financirajo upravljavci prenosnega omrežja.

Finančna podpora EU za projekte TEN-E gre skozi več instrumentov:

- **Finančna uredba TEN⁹**, revidirana junija 2007, dopolnjuje smernice TEN-E. Proračun za program financiranja TEN-E znaša 155 milijonov EUR za proračunsko obdobje 2007–2013, od tega približno 70 milijonov EUR za obdobje 2007–2009. Čeprav je najvišji delež sofinanciranja do 50 % za študije in 10 % upravičenih stroškov del, redko znaša več kot 0,01–1 % celotnih investicijskih stroškov projekta.
- **Evropska investicijska banka** igra pomembno vlogo pri izvajanju projektov TEN-E. V letih 2007–2009 je finančna pomoč znašala 2,561 milijona EUR in 3,407 milijona EUR za plinske oz. elektroenergetske projekte.

⁹ Uredba (ES) št. 680/2007.

- Glede na socialno in gospodarsko pomembnost so projekti energetske infrastrukture dobili večjo prednost pri evropskih virih financiranja, vključno s **strukturnimi skladi, instrumenti za predpristopno pomoč (IPA) in evropske sosedске politike (ENPI¹⁰/NIF¹¹), okvirni program za RTR**. Ti programi imajo precej večji proračun za ukrepe na energetske področju kot TEN-E. Kljub temu pa je absolutni znesek ostal nizek, z izjemo strukturnih skladov, kjer je podpora za projekte TEN-E dosegla skoraj 700 milijonov EUR.
- Leta 2009 se je Svet izjemoma odločil, da dodeli 3,98 milijard EUR energetske infrastrukture in tehnologiji v **evropskem energetske programu za oživitvev (EEPR)**. Gospodarska kriza leta 2009 je imela velik vpliv na komercialne infrastrukturne projekte. Ta sredstva so bila namenjena projektom, pri katerih bi zamuda, nastala zaradi umika kredita, ne samo škodovala zanesljivosti oskrbe EU in s tem prihodnji gospodarski rasti, ampak bi tudi resno vplivala na zaposlitev in znanje v energetske in gradbenem sektorju, kar bi zaviralo uvajanje obnovljivih tehnologij in tehnologij z nizkimi emisijami ogljika v energetska omrežja. Velik del financiranja EEPR bo v korist projektom, ki so prednosti TEN-E.

Proračun TEN-E je bolj učinkovito izkoriščen ob večji koordinaciji z drugimi dejavnostmi energetske infrastrukture in instrumenti EU. Potencial za bolj učinkovito koordinacijo, vključno z nacionalnimi ukrepi, bi lahko bil bolj strukturiran za okrepitev sinergije in doseganje rezultatov, ne samo v finančnem smislu, ampak tudi za zagotovitev splošne skladnosti evropskih dejanj in politik. Potrebna je večja usklajenost med instrumenti TEN-E in IPA/ENPI, da bi se ustvarilo več možnosti za integracijo omrežij in trgov ter da bi se bolj upoštevala vprašanja, kot so razvoj pametnih omrežij in izboljšanje povezav med novimi državami članicami (strukturni skladi in EIB) in tretjimi državami (IPA, ENPI/NIF). Vpliv programa TEN-E bi se lahko s krepitvijo tega pristopa občutno povečal.

4. KREPITEV POLITIČNEGA VPLIVA

Smernice iz leta 2006 so poudarjale dolgoročne cilje programa TEN-E, in sicer spodbujanje učinkovitega delovanja in razvoja notranjega energetskega trga ter zmanjševanje osamitve regij z omejenimi možnostmi ter otoških regij. Ponovno so tudi poudarile potrebo po okrepitvi zanesljivosti oskrbe z energijo in potrdile nov cilj za prispevanje k trajnostnemu razvoju in zaščiti okolja.

Med obdobjem poročila je program TEN-E pozitivno prispeval k razvoju in delovanju notranjega energetskega trga. Zlasti enajst končanih čezmejnih elektroenergetskih projektov, ki jih je pospešil okvir politike TEN-E, je omogočilo povečano trgovanje z energijo in večjo konkurenco, kar je prispevalo h konvergenci povprečnih cen energije in spodbudilo povezovanje trgov ter tako tudi razvoj pravega notranjega energetskega trga.

Zanesljivost oskrbe se je povečala tudi z večjo prenosno zmogljivostjo med državami članicami in v njih, tako za električno energijo in plin kot tudi za tri projekte za terminale LNG in skladiščenje plina. V tem pogledu je program TEN-E prispeval k

¹⁰ Evropski sosedski in partnerski instrument.

¹¹ Sklad za spodbujanje naložb v sosedstvo.

večji raznolikosti dobave plina. Vseeno pa se pomembne naložbe v tehnologiji pretoka plina v obratni smeri za nove in/ali obstoječe povezovalne plinovode, kar krepi zanesljivost oskrbe, izvajajo samo prek EEPR.

Kar zadeva cilje za zmanjševanje osamitve obrobni regij ter otokov je bil napredek malo slabši. Štirje od devetih projektov so v gradnji. Negotovost glede prihodnje proizvodnje mešanice električne energije (uvoženi plin proti obnovljivim virom) zavira razvoj infrastrukture v ločenih trgih.

V preteklih letih je bil okvir TEN-E okrepljen z razširitvijo ciljev čez povezovanje trga na cilje varnosti in povečanja raznolikosti oskrbe ter trajnosti. Vseeno pa je program najbolj učinkovit v primeru večjih povezovalnih projektov, ki so večinoma usmerjeni v oskrbo. Vpliv programa TEN-E je bil manjši pri soočanju z novejšimi izzivi v zvezi s cilji in namerami strateške energetske politike EU.

5. OKREPITEV KOORDINACIJE IN SODELOVANJA

Smernice so vzpostavile okvir za tesnejše sodelovanje, vključno z boljšo izmenjavo informacij in koordinacijo med državami članicami. V tem obdobju poročila, je bil program TEN-E prvič uporabljen za imenovanje evropskih koordinatorjev in septembra 2007 so bili imenovani štirje koordinatorji za obdobje štirih let¹².

Vloga koordinatorjev je bila posredovanje pri strateških čezmejnih projektih za reševanje praktičnih težav, ki zadržujejo te projekte. Čez dve leti sta dva koordinatorja uspešno zaključila svoj mandat, dva pa sta še aktivna. Koordinatorji so bili najbolj uspešni, ko so lahko združili države članice na najvišji ravni za odpravljanje političnih ali administrativnih težav. To je bilo možno zaradi njihove nepristranskosti in političnih izkušenj, jasnega mandata, tesnega časovnega zaporeda in tesnega sodelovanja s Komisijo ter državami članicami na najvišji ravni. Slaba stran je nevarnost zamenjave ustreznih vlog koordinatorjev in Komisije, zlasti če njihov mandat pokriva projekte, ki segajo čez meje EU.

Hkrati ima Komisija dejavno vlogo pri združevanju ustreznih interesnih skupin z namenom doseganja soglasja pri napredovanju politično občutljivih in zapletenih regionalnih projektov. Sem spadajo zlasti načrt medsebojnega povezovanja na baltškem energetske trgu (BEMIP), južni koridor vključno z Nabuccom in podpora regionalnim pobudam, kot sta petstranski forum (plin in električna energija) ter novi sedemstranski forum (za električno energijo), ki ga zdaj spodbujata Nemčija in Poljska.

¹² Gospod Mario Monti, gospod Josiaz van Aartsen, gospod Georg Wilhelm Adamowitsch in profesor Wladyslaw Mielczarski. Poslovna poročila in druge ustrezne dokumente evropskih koordinatorjev najdete na spletnem naslovu: http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/tent_e/coordinators_en.htm.

Koordinacija med državami članicami in nacionalnimi regulativnimi organi je postala pomembnejša, saj se količina dela za končanje popolnoma medsebojno povezanih evropskih elektroenergetskih in plinskih omrežij povečuje.

Posredovanje evropskih koordinatorjev je izpostavilo nekaj slabosti obstoječega okvira TEN-E. Njihovo delo je privedlo do precejšnjega napredka pri obravnavanih projektih, zlasti ko so projekti pred jasnimi ovirami in vključujejo več držav ter podjetij.

Vloga Komisije za omogočanje izvajanja zapletenih regionalnih projektov, ki vključujejo več držav in podjetij ter zahtevajo večsektorski pristop, se je izkazala kot bistvena.

6. POSTOPKI ZA PRIDOBIVANJE DOVOLJENJ

Po definiciji se skoraj vsi projekti TEN-E med izvajanjem soočajo z ovirami. Ovire so v glavnem povezane s finančnimi in tehničnimi omejitvami, zlasti težavami izbrane trase in pravnega ter političnega okvira. Kljub temu pa največjo oviro predstavljajo postopki za pridobivanje dovoljenj. Program TEN-E ne predvideva nobenih ukrepov za spopadanje s to težavo.

Smernice TEN-E od držav članic zahtevajo, da sprejmejo vse potrebne ukrepe za zmanjševanje zakasnitve projektov (zlasti projektov v evropskem interesu) ob upoštevanju okoljskih postopkov. To velja tudi za vpletene tretje države v skladu s Pogodbo o energetski listini. Vseeno pa je nepredvidljivo trajanje postopkov za pridobivanje dovoljenj, včasih tudi nekaj let ali celo desetletij, vedno večja težava. Na podeželju je situacija še slabša zaradi okoljskih zahtev in javnega nasprotovanja velikim gradbenim projektom. Pri projektih, ki pokrivajo dolge razdalje, kar je pri projektih TEN-E zelo pogosto, se težave pomnožijo z vsako občino, regijo in državo, ki jo prečka projekt.

Večina držav članic, če ne vse, se zaveda te težave in nekatere so jo že začele reševati z novimi državnimi pravnimi akti, ki so usmerjeni v pospeševanje ali poenostavljanje postopkov za pridobivanje dovoljenj. Ker je ta zakonodaja nova, njena občutljivost na pravna izpodbijanja in druge praktične težave še ni bila testirana.

Za zagotavljanje potrebne podpore na državni ravni lahko države članice določene projekte razglasijo za projekte v državnem interesu. Tako se lahko izognejo zamudam pri postopku za pridobivanje dovoljenj in pospešijo izvajanje infrastrukturnih projektov.

Vseeno pa je bilo to izvedeno samo v nekaterih državah članicah in brez koordiniranja na širši regionalni ali evropski ravni za čezmejne projekte. Poleg tega v smernicah TEN-E trenutno ni nobenega mehanizma, ki bi zagotavljal skladnost med evropskimi in državnimi energetskimi infrastrukturnimi prednostmi.

Obstaja jasna potreba po usmerjanju načrtovanja in postopkov za pridobivanje dovoljenj v primeru projektov, ki se soočijo z več pristojnostmi. V zadnjih dveh letih je bilo opaziti nekaj napredka pri poenostavljanju postopkov za pridobivanje dovoljenj za večje energetske infrastrukturne projekte v državah članicah. Vseeno pa so za zagotavljanje večje koordinacije in skladnosti potrebni ukrepi na evropski ravni.

7. SKLEPI IN OBETI

Program TEN-E je pozitivno prispeval k izbranim projektom z dajanjem politične vidnosti ter s pomočjo pri pridobivanju spodbujevalnih sredstev s finančnega trga. „Oznaka TEN-E“, ki so jo prejeli projekti z najvišjim evropskim interesom, in uvedba evropskih koordinatorjev sta bili koristni za doseganje teh rezultatov.

Vseeno pa je bil okvir evropske energetske politike v preteklih letih podvržen izraziti spremembi, kar zahteva temeljit pregled koncepta in utemeljitve okvira TEN-E. Že v letu 2008 je zelena knjiga Evropske komisije o energetskih omrežjih preučila ustreznost programa TEN-E za doseg ciljev 20-20-20 in zagotovitev namer. Po predlogu zelene knjige je potreben nov instrument za soočanje z vedno večjimi izzivi varnosti energetske dobave in naložb v omrežja v Evropski uniji. Evropski svet je marca 2009 potrdil te sklepe. To poročilo dodatno utemeljuje te argumente. To poročilo se prav tako sklada s sklepi Evropskega sveta iz marca 2009, ki pozivajo Komisijo k razvoju novega instrumenta za varnost preskrbe z energijo in energetska infrastrukturo.

Sporazum o **energetski politiki EU**¹³ leta 2007 si je zastavil ambiciozne in zavezujoče cilje na področju emisije toplogrednih plinov¹⁴ in energije iz obnovljivih virov¹⁵ za boj proti podnebnim spremembam, izboljšanje konkurenčnosti ter zagotavljanje varne dobave energije za evropske potrošnike. Za doseg teh ciljev je potreben ustrezen razvoj energetske infrastrukture, zlasti v zvezi z integracijo obnovljivih virov energije v omrežje, ublažitvijo visokih tehnoloških tveganj tehnologij z nizkimi emisijami ogljika, integracijo evropskih energetskih trgov in zagotavljanjem varne dobave.

Regulativni okvir v zvezi s plinsko in električno infrastrukturo se je precej razvil: **3. sveženj o notranjem energetskem trgu**¹⁶ je bil sprejet poleti 2009 in se izvaja. Nudi nove instrumente za boljše sodelovanje med upravljavci prenosnega omrežja in regulatorji. Agencija za sodelovanje regulativnih organov za področje energetike (ACER) bo začela z delovanjem v letu 2011, njen cilj pa je zagotavljanje usklajevanja pravil o dostopu do omrežja ter čezmejnih naložbah. Evropski omrežji upravljavcev prenosnih omrežij za plin (ENTSO-G) in električno energijo (ENTSO-E) se morata praktično lotiti povezovanja trga, tako da priskrbita evropski pogled na

¹³ COM (2007) 1, kakor je potrjen v sklepih Sveta spomladi 2007.

¹⁴ Direktiva 2009/29/EC o spremembi Direktive 2003/87/EC za izboljšanje in podaljšanje sistema za trgovanje s pravicami do emisij toplogrednih plinov v Skupnosti, Odločba št. 406/2009/EC o prizadevanju držav članic za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, da do leta 2020 izpolnijo obveznosti Skupnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov.

¹⁵ Direktiva 2009/28/EC o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov („Direktiva RES“).

¹⁶ Direktive 2009/72-73/ES, uredbe (ES) 713-714-715/2009.

dostop do omrežja in omrežne naložbe. Ena izmed njunih ključnih nalog je priprava desetletnega načrta za razvoj omrežja; prvi osnutek za plin je bil objavljen decembra 2009, za električno energijo pa marca 2010.

Julija 2009 je Evropska komisija na podlagi drugega strateškega pregleda energetske politike novembra 2008 ter pozivov Sveta in Parlamenta ter zaradi plinske krize januarja 2009 predlagala novo **uredbo v zvezi z ukrepi za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe s plinom**. Čeprav uredba v glavnem poudarja notranji trg kot najboljše zagotovilo za zagotavljanje oskrbe, nudi tudi skupne standarde za zagotavljanje oskrbe – infrastrukturni standard (n-1) in standarde za oskrbo za zaščitene odjemalce. Prav tako zahteva vzpostavitev povratnih pretokov na vseh medsebojnih povezavah v roku dveh let od začetka njene veljavnosti (z nekaterimi izjemami).

Za spodbujanje gospodarske oživitve je **Evropski energetski program za oživitev** dodelil skoraj 4 milijarde EUR za pridobivanje zasebnega financiranja v plinski in elektroenergetski infrastrukturi, vetrnih elektrarnah in projektih zajemanja in skladiščenja ogljikovega dioksida. Nudi uporabne informacije o prednostih večjega sodelovanja držav članic in strateškega vključevanja na visoki ravni.

Glede na te podatke so se v letih 2007–2009 pokazale slabosti programa TEN-E. Program se je na večje izzive, ki so se pojavili v preteklih letih, odzval prepočasi in je slabo opremljen za spopadanje z vedno večjimi izzivi, ki bodo nastopili pri ciljnih od let 2020 in 2050.

Nove politične razmere predstavljajo izziv za program TEN-E, ki nima niti sredstev niti prožnosti za polni prispevek k zagotavljanju ambicioznih ciljev na področju energije in podnebja. V letu 2010 bo Komisija raziskala potrebo po novem instrumentu, ki v celoti odraža pomembnost infrastrukture za doseganje ciljev politike.

Na podlagi ugotovitev tega poročila se pojavijo naslednje prednosti, ki bodo podrobneje razložene in analizirane v bližnji reviziji programa TEN-E in ocenah njegovega vpliva.

Prvič, **strateške prednosti energetske infrastrukture EU morajo biti natančneje opredeljene**. Energetska omrežja morajo biti posodobljena, da bo Evropa lahko dosegla cilje energetske politike, vključno s cilji 20/20/20. Omrežja se morajo za omogočanje razvoja in ustreznega delovanja notranjega energetskega trga, za okrepitev zanesljivosti oskrbe in tudi za omogočanje uporabe novih tehnologij razširiti po celi Evropi. Omrežja morajo postati tudi fleksibilna za omogočanje raznih obnovljivih virov, za bolj decentralizirano proizvodnjo energije, za vključevanje tehnologij pametnih energetskih potreb, vključno s konceptom vseevropskega „super omrežja“ za električno energijo in plin ter omrežij za zajemanje in skladiščenje ogljika (CCS). Obravnavati bo treba tudi zunanje razsežnosti infrastrukture in razvejanje oskrbovalnih poti ter virov, zlasti v plinskem sektorju, mogoče tudi za nafto.

Drugič, **potreben je nov pristop k opredelitvi projektov**. Trenutna kategorizacija je zavajajoča in ne nudi jasnega pregleda ciljev. Lahko se uporabi pristop, ki ga je Komisija uvedla v drugem strateškem pregledu energetske politike, kjer se več

projektov združi v regionalno pobudo, kot na primer južni koridor za uvoz plina iz Kaspijskega morja, ali načrt baltske povezave. Potrebna je temeljita politična razprava za odločitev glede prihodnjih prednosti evropske infrastrukture.

Tretjič, **potencial za sodelovanje med državami članicami, vključenimi v posamezne projekte, se mora bolje izkoristiti.** To velja na ravni načrtovanja in na ravni političnega sodelovanja. Situacije, v katerih projekti evropskega interesa nimajo statusa državne prednosti, ali kjer vse vključene države članice projektov ne podpirajo enakomerno, so nedopustne. Raziskati je treba možnost postavitve enega (centralnega) organa za izdajo dovoljenja v državi članici, vsaj za čezmejne projekte za pospešitev izvajanja.

Četrtič, **močnejša strategija evropske infrastrukture mora privabiti investiranje na ravni, ki je v skladu z izzivi.** V Evropi je ustaljen pristop financiranja naložb v omrežja iz pristojbin, ki jih plačujejo uporabniki omrežij. Tako bo ostalo tudi v prihodnje. Vseeno pa lahko pride do primerov, ko se lahko utemelji javno financiranje zaradi širših evropskih koristi in jasnih tržnih nepopolnosti, ki preprečujejo izvajanje naložbe. Obstoječe financiranje, ki je na voljo iz naslova drugih evropskih instrumentov, je treba bolje izkoristiti in uskladiti z dejanji energetske politike.

Hkrati s tem poročilom Komisija predstavlja prve odzive na prihodnji energetske akcijski načrt, čigar ena od glavnih prednosti bi morala biti razvoj močnejše in bolj fleksibilne energetske infrastrukture, v celoti usklajene s političnimi izzivi današnjega časa.